

СТАНОВИЩЕ

от: проф. д.ист.н. Калин Порожанов – редовен професор по *Стара история* в ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград и в Центъра по тракология „Проф. Александър Фол” към ИБЦТ при БАН; **член на Научно жури**, съгласно Заповед № РД 38-624/03.12.2013 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски”, **за провеждане на конкурс за професор по професионално направление: 2.2. История и археология (Стара история)**, обявен в ДВ, бр. 88/08.10.2013 г., избран за **автор на Становище**, съгласно Протокол на НЖ от 20.12.2013 г.

На конкурса за заемане на академичната длъжност *професор*, по **2.2. История и археология (Стара история)**, обявен в ДВ бр. 88/08.10.2013 г., за нуждите на Историческия факултет при СУ ”Св. Климент Охридски”, се е явил само 1 кандидат – това е **доц. д-р Петър Неделчев Делев** от Катедра *Стара история, Тракология и Средновековна история* на ИФ при СУ.

Кандидатът за *професор* отговаря на изискванията на чл. 29 (1) от ЗРАСБ и чл. 60 от Правилника за приложението на ЗРАСБ, което означава, че е *доктор*, считано от 1987 г., вече 27 години; *доцент* е повече от 2 години, а сметнато от 1994 г. до 2014 г. – годините са 20.

Съгласно приложен Списък на публикациите, след избирането му за доцент, от 1994 до 2013 г., вкл., доц. д-р Петър Делев има 44 публикации. Те се разпределят така: **1 монография**: № 1 (под печат), и **43 студии и статии**: от № 2 до № 44 вкл. От всички тях: 23 – са на български език (№№ 2,4,9,10,13,14,15,16,17,18,19,21,25,29,30,31,33,34,35,36,37,40,42); 17 (19) са на английски (№№ 5,6,7,11,12,20,22,23,26,27,28,32,38,39,41,43,44 – като последните две публикации са под печат), (тук могат да се броят още №№ 14 и 40, които са на български и на английски език); 2 – на френски (№№ 3,8) и 1 – на немски език (№ 24). От 43-те студии и статии – 33 са самостоятелни, а 10 са в съавторство: на български 5 (№№ 11,13,15,31,36); на английски 3 (№№ 6,7,12); на френски 1 (№ 8); на немски 1 (№ 24).

За професорската си хабилитация доц. д-р Петър Делев представя **монографичен труд**, озаглавен: *История на племената в Югозападна Тракия през I хил.пр.Хр.* София, 2013, 496 с. От тези 496 с., 446 с. са текст, с бележки под линия, който включва: **Увод** (5-9 с.); **Първа част**, назована *Югозападна*

Тракия, състояща се от две глави (10-132 с.); **Втора част** (133-444 с.), назована *История на племената*, която представлява азбучно подредени исторически изследвания на 54 етноназвания, разделени условно на 11 глави или параграфа; **Заклучение** (444-446 с.). Следват **Библиография** (447-492 с.) и **Индекси** (493-496 с.).

В **Увода**: аргументирано се определя **географският обхват** на представата за **Югозападна Тракия**, който включва поречията на Места и Струма, но и междуречието Струма – Вардар; пояснява се, че **хронологически** се обхваща основно I хил.пр.Хр. поради сравнително обилните изворови сведения, от всякакво естество; обяснява се, че терминът *племя* се използва в текста като условен работен термин, който се е наложил в историографията; изрично се подчертава, че **археологическите паметници** не бива да се използват за преки етнически, политически и исторически изводи; представя се **изворовата база** на изследването, която включва основно античните писмени извори, заедно с епиграфските и нумизматични паметници от и за района, като основателно, на последно място, са поставени археологическите обекти.

Първата част: *Югозападна Тракия* е въвеждаща и има 2 условни глави.

Глава I е *Географски преглед* (11-42 с.). Наличието на тази глава трябва да бъде **оценена много положително**, защото дава добра представа за географските условия, при които се развива историята на отделните народности в Югозападна Тракия в Древността. Тя се състои от 4 условни параграфа: 1.) Реки, езера, крайбрежия; 2.) Планини; 3.) Области; 4.) Градове. Тук, обаче, авторът Петър Делев, който е склонен към подредба и каталогизиране, прави азбучна подредба на отделните групи географски обекти – нещо, което не дава най-ясната представа за географията на региона.

Глава II *Исторически преглед* (43-132 с.) се състои от 5 условни параграфа: 1.) До средата на VI в.пр.Хр.; 2.) От средата на VI в.пр.Хр. до 437 г.пр.Хр.; 3.) От 437 до 348 г.пр.Хр.; 4.) От 348 до 148 г.пр.Хр.; 5.) От 148 г.пр.Хр. до 46 г.сл.Хр. Така, чрез тези 5 параграфа ние за **пъръв път виждаме написана Историята на Югозападна Тракия** през I хил.пр.Хр., интерпретираща я като **контактна зона** на Европейския Югоизток, която исторически е обусловено свързана с Анатолийския Северозапад. В **интерпретацията на ЮЗ Тракия като контактна зона**, се състои **първото голямо постижение** на Петър Делев. Тук основно са представени и разгледани

писмените извори, добавени са нумизматичните и археологическите -, до толкова, до колкото те са полезни за историческа интерпретация по проблематиката. Трябва да поздравя автора както за изключително внимателния и прецизен текст-критичен анализ, така и за аналитичната оценка на различните мнения. Това му дава основания да аргументира, макар и с условност, умерени и приемливи в повечето случаи, а не крайни и категорични, решения на отделните проблеми в *Историята Югозападна Тракия в Древността от края на II хил. пр. Хр. до началото на I хил. сл. Хр.* Това, за **критично представената История на ЮЗ Тракия, е второ основно постижение**, което е с много висока стойност.

Втората част е названа *История на племената*. Тя обхваща над 300 страници, съдържащи **изследвания на 54 етноназвания**, които са подредени азбучно. Поради липсата на достатъчно извори 17 етнонима са със сравнително кратък текст, заради което, те присъстват за пълнота (напр. бризи – 211 с., диаки – 262 с., дигери – 263 с., диобеси – 266 с., дионисии – 267 с., дрои – 270 с., зеелеи – 289 с., зерании – 290 с., карбилеси – 294 с., нестийци – 357 с., паней – 376 с., сатрокенти – 417 с., сиалети – 418 с., синдонеи – 419 с., сириопеонци – 426 с., ситонци – 427 с., халкидци – 443 с.). **Останалите 37 етнонима** (*агриани, беси, бизалти, бистонци, ботиеи, бриги, граеи, дентелети, дерони, дерсаи, дии, добери, едонци, ихни, койлалети, крестонци, крусаи, лееи, летаи, меди, мигдонци, одоманти, одонци, орбелийци, орески, пеласги, неопли, неонци, пиери, сапеи, сатри, синти, скомбри, стримонци, тинтени, тирсени, халети*) са представени и анализирани максимално пълно чрез наличните извори и историография.

Във **Втората част** са добре видими **другите приноси на автора**.

На първо място е ясно, че **за пръв път** са събрани, подредени, изворово и историографски анализирани, поотделно, всички известни на науката етноними в Югозападна Тракия. Такова нещо е направено, преди около половин век, високо професионално от Фанула Папазоглу за Централните Балкани, като е очевидно, че Петър Делев продължава нейното дело, но с етносите, разположени на юг от тези на Папазоглу, обхващащи и крайбрежието на Егейско море. Тази монография е безспорно ново приносно развитие и на достигнатото в българската историография, още преди няколко десетилетия, от

Александър Фол и Тошо Спиридонов, в книгата им *Историческа география на тракийските племена*.

На второ място ще изтъкна **пълнотата на събраните извори за всяка една народност**, която включва освен изчерпателно анализиране на античните автори, прецизно разглеждане на нумизматичните, епиграфските извори, включително и археологическите – там, където това е допустимо.

На трето място ще посоча **прилежно използваната и критически представяната огромна историография** по тази проблематика, която, по този повод, също се събира за първи път.

На четвърто място ще отразя най-важното си наблюдение. А то е, че при **четенето на текста**, с огромно удоволствие се вижда, **че той е работен и писан изключително компетентно, високо професионално и зряло от виртуоз-специалист** в Старата история на региона.

На пето място е **резултатът** от тази професионална работа, който се измерва не с категорични заключения и окончателно решени задачи, а с **внимателно премислени и преценени нови хипотези и предложения за решения, спрямо всяка една от тракийските народности, които несъмнено са принос и с това, че са крачка в развитието на науката**. Това се отнася особено за етносите на: *агрианите, бесите, бисалтите, бистоните, ботиеите, бригите, дентелетите, дероните, едоните, медите, мигдоните, одомантите, пеласгите, пеоните, пиерите, сапаите, сатрите* и още няколко десетки – сравнително по-малко известни – народности.

Заключението резюмира достиженията на автора, свързани специално с най-важните, според него, 20-на етнонима, които включват: *агрианите, бесите, бисалтите, бистоните, ботиеите, бригите, дентелетите, дероните, доберите, едоните, койлалетите, крестоните, лееите, медите, мигдоните, одомантите, пиерите, пеоните, сапеите, сатрите*.

Библиографията, която е изключително прецизно и детайлно изготвена, съдържа *съкращения, антични автори и съчинения*, последвани от *модерни автори и съчинения*.

В случая е ясно, че сме изправени пред монографичен труд, с автор доц. д-р Петър Делев, който е с достатъчно много авторови постижения, **изброените до тук са 7 (седем)** поради което е достойна хабилизация за академичната длъжност **професор** по *Стара история*. В този контекст е важно да се каже, че

тези постижения са нови и не повтарят представените постижения за образователната и научна степен *доктор* и за академичната длъжност *доцент*. Държа да отбележа, че само приносите и постижения на тази монография, са достатъчни за професорска хабилитация на доц. д-р Петър Делев.

Въпреки това ще обърна внимание и на студиите и статиите на кандидата за *професор*. В тях се очертават 3 основни проблемни кръга, като във всеки един от тях, в своята работа, Петър Делев има своите частични и *текущи*, но неоспорими **приноси**. **Първият**- може да се нарече *Древна Тракия в контекста на Старата история*. Тук влизат най-много публикации, които са общо 24 (№№ 3,5,9,10,11,18,21,23-29,32-35,38-44). **Вторият**- са *Публикации и интерпретации на археологически и нумизматични паметници* (№№ 6-8,12-18,31,36,37). **Третият**- обръща специално внимание на *Македония в Историята на Древна Тракия* (№№ 2,4,19,20,26,30)

В университетското преподаване доц. д-р Петър Делев се представя с немалкото количество от **10 курса лекции по *Стара история* и по *Тракология*, четени** в ИФ на СУ. През последните 15 години той има и 5 докторанта, от които 4 са защитили успешно своите дисертации. Както курсовете лекции, така и обучението на докторанти трябва да се оценят най-високо. От приложената **Справка** се вижда, че Петър Делев е **цитиран** с впечатляващия брой, от поне **404 пъти, от български (301) и чужди (103) автори**. Това е важен показател на кандидата за *професор*.

След всичко изложено до тук, като общо **Заклучение**, категорично изразявам своето **положително становище** и гласувам с **ДА**, при избора на **доцент д-р Петър Неделчев Делев**, за заемане на академичната длъжност *професор* по: **2.2. История и археология (*Стара история*)**, за нуждите на **Историческия факултет при СУ „Св. Климент Охридски“**, обявен в ДВ бр. 88/08.10.2013 г.

26.01.2014 г.
София

Член на Научното жури:
проф. д.ист.н. Калин Порожанов